

Unii dintre ei au intrat în teatru de copii și acum au copii, și-au legat toată viața de el, i-au dăruit inima și priceperea lor, cu ei s-au realizat succesele de notorietate, pe fantezia și iscusința lor, pe efortul lor fizic — oameni care stau, și pînă la zece ore pe zi, cu cagulă pe ochi și cu minile în sus, purtînd păpuși grele, decoruri grele, alergînd de colo pînă colo într-un spațiu mic, țipînd, cîntînd, dansînd, făcînd ca ploaia, făcînd ca vîntul — pe ei se biziue renuemele teatrului. Ei i-au învățat pe alții păpușărie (și continuă să învețe amatori din toată țara, profesioniști din toată țara și din toată lumea), ei au transpus, cu excelență, ideile autorilor (și au creat, într-un fel, autori, prin însăși existența lor), ca și ideile regi-zoarei și ale pictorițelor, care au lucrat mult peste hotare, dar niciodată n-au strălucit ca aici, acasă, prin acești mari imaginativi și neobosiți lucrători, numiți, în nomenclatoare, „artiști minuiitori“. Sînt vag cunoscuți, pe unii i-a mai popularizat televiziunea, dar viața lor adevărată se scurge după paravane, sub măști, trecînd ca un fluid miraculos în articulațiile marionetelor, care scînteiază în soarele scenei și-i uimesc pe copii, transportîndu-i în cea mai poetică irealitate.

La Amsterdam au avut și ei clipa lor, la vedere, în lumină voltaică feerică și sărbătoare internațională.

„Bread and Puppet“, condusă de un tînăr american hirsut, cu ochi de copil, care și-a adus la festivitate bătrîna-i mamă, punîndu-i ei în brațe diploma și premiul. Pe urmă, compania italiană din Catania, cu păpuși grele atîrnate de cite o tijă metalică, povestind poetic cumplite întîmplări medievale, la sfîrșitul cărora mor, într-un măcel general, toți protagoniștii; e muzeul umblător al unei vechi tradiții, stîrnind un fior retrospectiv și un suris îngăduitor.

Au jucat, toți, în sălile rezervate, din Palat, iar noi, spectatorii, am călătorit după ei, minunîndu-ne, mereu altfel, de puterea evocatoare, de ghidușile și de farmecele păpușilor, ale căror chipuri sînt de o infinită diversitate. Cum e și lumea.

După ce i-am văzut pe toți, ne-am alăturat, binișor, unei mese lungi-lungi, unde ni se dăruiau bunătăți indigene și unde, bind noi doi, eu și cu Japp Joppe, președintele criticilor teatrali olandezi, ca buni și vechi amici, cite un pahar cu o băutură rece chihlimbarie, l-am auzit zicînd: „Ai voștri sînt, totuși, de neîntrecut“.

I-am răspuns, cum îmi zice și mie cite un artist, cînd îl complimentez după vreun spectacol: „Mulțumesc de cuvîntul bun, dar să vedem dacă o să-l și scrii“.

E, însă, un critic serios. Și l-a scris.

Între critici

Au mai primit Premiul „Erasmus“: Compania Yves Jolly, condusă de vîrstnicul și celebrul artist parizian, cu ale sale păpuși de hîrtie și de umbreluțe; cel dintîi trofeu din viața sa zbuciumată l-a obținut, cu ani în urmă, la București, la Festivalul inter-

Cred...

Cred, dealtfel, că, pe măsură ce ne ridicăm și ieșim în lume cu ceea ce avem mai bun, în mai multe privințe și pe mai multe planuri, începe să se observe că, fiind pe deplin noi înșine, putem intra în întrecere, cu șanse egale, pentru locul prim.

meridiane

„Principesa de Clèves“

După ce *Principesa de Clèves* a fost transpusă pe ecran (în interpretarea Marinei Vlady), a venit acum rîndul teatrului să se intereseze de romanul doamnei de La Fayette. Premiera: 16 octombrie 1978, la Teatrul Paris-Nord. Două noi personaje: Marion și Pierrot, un fel de Arlecchino și Colombina, care-i descoperă treptat pe eroii dramei. Reprezentația — se afirmă — nu se vrea nici frescă istorică, nici lectură-spectacol, ci o încercare de a teatraliza cartea.

„Zadig“ de Voltaire

Jean-Louis Barrault celebrează bîcîtenarul morții lui Voltaire transpunînd pentru scenă, la Théâtre d'Orsay, *Zadig sau destinul*. O comedie poetică, cu haz, o invitație la o călătorie pe un covor zburător; totul, scîldat în atmosfera elegantă și prețioasă a secolului Lumi-nilor. Interpreți: José Maria Flotats (Zadig) și Jean-Louis Barrault (Ermitul).

Michèle Morgan pe scenă

Începînd de la 24 octombrie, la Théâtre du Palais Royal, din Paris, Michèle Morgan va interpreta („în carne și oase“) rolul principal în *Le tout pour le tout* de Françoise Dorin. „Inițial — declară autoarea — am început să scriu un roman în care mi-o imaginam, ca personaj principal, pe Michèle Morgan. Mi s-a propus să transform personajele mele de roman în eroi de teatru. Am acceptat. Iată rezultatul“.

Marcel Marceau : „Pantomima te învață un mod de a trăi“

După noi turnee triumfale în Irlanda, Coreea și Japonia, Marcel Marceau revine, începând de la 17 octombrie a.c., pe scena Teatrului de la Porte Saint Martin. În același timp, un vis mai vechi de-al său devine realitate : Școala de mimodramă „Marcel Marceau“. Se pare că, până în prezent, Marceau a cunoscut un succes mai mare peste hotare decât acasă : „Francezii sînt prea cartezieni — explică el. Ei au pierdut conștiința metafizicii lor. La tineri s-a schimbat ceva. Arta pantomimei a găsit în angoasa lor un ecou profund“. Vorbind despre al său „violon d'Ingres“ — pictura — el o caracterizează drept „un mod de a exprima cu ajutorul mîinii viziunea despre lume. Ca și în pantomimă, mîna trasează parabole într-un spațiu. Ea nu se poate disocia de inimă. Lumea vizuală devine vizibilă cu ajutorul invizibilului. Pantomima este o artă profundă care te învață un mod de a trăi“.

Japonia : proiecte de noi teatre

În Japonia au fost elaborate planurile pentru construirea, la aproximativ 7 km. de centrul orașului Tokio, a unui al doilea teatru național destinat spectacolelor de teatru japonez modern (Teatrul Național existent prezintă numai spectacole de teatru tradițional japonez, *kabuki* și *bunraku*).

Se prevede, de asemenea, construirea unui teatru *nô* (amatorii acestui gen de tea-

tru depășesc 3 milioane). Un alt proiect : deschiderea, la începutul anului viitor, a unui muzeu național de spectacol popular tradițional, un adevărat centru pentru culegere de date, conservarea manifestărilor de acest gen (*rakugo* — povestiri comice narate de către o singură persoană, *kodan* — narrațiuni cu caracter istoric, *kokyoku* — combinație de cîntec și povestire, cu acompaniament de shamisen, instrument asemănător cobzei, și *manzai* — dialoguri comice) și prezentarea lor în fața publicului larg.

Premiul „Critven“

Premiul anual al Asociației criticilor de teatru din Venezuela, „Critven“, a fost atribuit trupei Teatrului de Pantomimă din Wrocław. Spectacolul *Sosesc mîine*, prezentat de mimii din Wrocław la Caracas și în alte orașe din Venezuela, a fost considerat cel mai bun spectacol străin al anului.

„Explozia“

Punerea în scenă la Madrid a piesei lui Antonio Buero Vallejo *Explozia* a fost unanim apreciată ca un eveniment important în viața teatrală spaniolă. În centrul dramei apare figura marelui poet romantic spaniol Mariano José Larra (1809—1837), a cărui existență coincide cu o perioadă de frământări în istoria Spaniei — perioada următoare revoluției din 1820—1823 — caracterizată printr-o cruntă teroare. Buero Vallejo mărturisea că a pornit la redactarea acestei piese, deoarece soarta lui Larra, care a trăit într-o lume asemănătoare dictaturii franchiste, apare astfel plină de tîlc.

Gdańsk—oraș teatral

În orașul polonez Gdańsk, la clubul „Pineska“ („Pioneza“), și-a început activitatea Teatrul Ziaristic, ai cărui inițiatori sînt cunoscuții actori de teatru Wanda Neuman și Wiesław Nowicki de la Teatrul Wyrbrzeża. Pe scena noului teatru sînt prezentate spectacole inspirate din realitățile timpurilor noastre. Primele montări — ale căror scenarii au fost alcătuite pe baza unor reportaje publicate în presă — sînt monodramele *Lumea se sfîrșește sau povestea lui Czesław K.*, după Aleksander Rowinski, în adaptarea și interpretarea Wande Neuman, și *Cum să trăim, profesore ?* de Wiesław Harasimiuk, în adaptarea și interpretarea lui W. Nowicki. Reprezentațiile sînt urmate de discuții, în cursul cărora actorii și spectatorii fac schimburi de idei asupra problemelor dezbătute și a formelor de realizare scenică.

Tot la Gdańsk, pe linia diversificării modalităților de cultură teatrală, se realizează un program experimental de educație teatrală a tineretului. Elevilor de la patru școli generale, clasele VI—VIII, li se prezintă un ciclu de șase lecții-spectacol, în care face cunoștință cu munca de pregătire, a unei reprezentații : concepția regizorală, studiul individual al actorului, proiectarea și realizarea scenografiei. Planul lecțiilor este elaborat de regizori, actori, scenografi, dramaturgi și lucrători ai sectoarelor tehnice. Fiecare lecție îmbină elemente de spectacol și didactice. Lecțiile-spectacol din școli sînt completate prin întâlniri cu actori și regizori de la teatrele din Oliwa, Gdańsk și Gdynia. După reprezentații, elevii vizitează culisele, baza tehnică a scenei, diferitele ateliere ale teatrelor.

Teatrul hispano-american și societatea

La Caracas (Venezuela) a apărut cartea lui Carlos Miguel Suárez Radillo, intitulată „Lo social en el teatro hispanoamericano contemporáneo” („Socialul în teatrul hispano-american contemporan”, Ed. Equinoctrio, 1976, 395 p.). Autorul exprimă o opinie că afirmarea spiritului colectiv într-o operă este mai semnificativă decât expresia literară individuală. Teza fundamentală a lui Suárez Radillo este că teatrul se transformă, își sporește rolul, atunci când „conștiința

realității sociale a unui dramaturg coincide cu conștiința realității sociale a unui regizor, actor, scenograf, într-un cuvânt, a unei echipe, care o va transmite ca operă a tuturor.” Este o pledoarie pentru creația colectivă, receptată ca bun colectiv.

Retrospective artistice

Petr Horec, autor al mai multor lucrări consacrate vieții în teatru, publică o nouă carte, *Retrospective artistice*, reunind confesiunile a 25 de actori care și-au început cariera la Teatrul

din Plzeň. Pe lângă caracterul său științific, lucrarea se distinge printr-un stil plăcut, dezinvolt, ceea ce asigură un deosebit succes de public. În toate interviurile solicitate, autorul reușește să instaureze o atmosferă de comunicare autentică, în care se face auzit pulsul lumii teatrului.

Cartea reprezintă un eveniment nu numai pentru iubitorii teatrului, ci și pentru critica dramatică, care își pot face astfel o imagine mai clară asupra evoluției profesionale a unor actori care și-au început cariera la teatrul din Plzeň, devenit, azi, un important lăcaș de cultură.

REVISTA REVISTELOR

Caietul începutului de toamnă al venerabilei reviste din R.D.G. „Theater der Zeit” (nr. 4) este, ca de obicei, divers și substanțial, preocupat de aspectele și de problematica vieții teatrale, atât naționale, cât și din alte zone ale lumii. Comentariul-reportaj privind prima sesiune a Zilelor de atelier teatral, care a avut loc la Leipzig, ca și cel legat de Săptămâna teatrelor muncitorești, desfășurată în cadrul festivalurilor muncitorești din Görlitz, pun accentul pe locul pe care-l ocupă astăzi dramaturgia de actualitate, relațiile scrisului dramatic cu creația scenică (regizorală și interpretativă), ca și pe relațiile teatrului profesionist cu teatrele de amatori muncitorești; se pregătesc, în acest fel, bilanțul și examenul în perspectivă al dezvoltării teatrului în R.D.G., cu prilejul celei de-a 30-a aniversări a existenței republicii (semnează o seamă de articole, în această privință, Christoph Funke, Gisela Holan, Immo Sennewald).

O utilă contribuție la teoria teatrului o aduce Dieter Hoffmeier, în studiul său privind relațiile lui Brecht cu creația poetică și teatrală a lui Shakespeare.

În general, paginile de cronică ale revistei pot fi socotite, în același timp, și ca luări de poziție teoretice, având drept punct de pornire respectivele spectacole. Astfel, pot fi menționate cronicile privitoare la spectacole de operă din Cottbus (Dietmar Fritzsche), la dezvoltarea școlii de balet din orașul Gera (Werner Gommlich), paginile semnate de Hans-Reiner John închinete spectacolelor *Nu sint un yoghin* și *Revolta ingerilor*, ambele realizate la Weimar, pe baza dramatizării a două opere de proză epică (prima, datorată romancierului Joachim Waltherr, cealaltă, lui Anatole France).

Vrednice de semnalat sînt discuțiile privind locul și rolul secretarului literar în viața teatrului, relațiile și funcțiile lui în complexitatea creației teatrale. (Peter Pe-

truschka și, cu deosebire, privind secretariatul literar în teatrele muzicale, Günther Bellmann). De asemenea, se cuvine reținută informația amănunțită despre întemeierea unui nou teatru-studio („Oul — mica scenă de pe lângă Friedrichstadt-palast”), în care se desfășoară spectacole scurte de cabaret, recitaluri, momente satirice, acrobatiche și coregrafice etc.

În legătură cu fenomenul teatral internațional, în afara cronicilor privind turneul la Dresda al Teatrului de balet budapestan, al Operelor de cameră din Varșovia și Brno, se întrezire, cu pertinente judecăți de valoare, asupra mișcării teatrale din țările prietene; în cadrul unei foarte bogate rubrici speciale se dau informații asupra teatrului de pe meridianele lumii.

În sfîrșit, ca de obicei, e publicat textul integral al unei piese de teatru, de data aceasta, comedia scriitorului bulgar Jordan Badișkov — *Ianuarie*, însoțit de o foarte utilă prefață biobibliografică, semnată de criticul bulgar Krastiu Kujumcirov, de regizorul Gert Jurgons și de Andreas Scheinert, directorul Teatrului din Magdeburg, unde piesa a fost înscrisă în repertoriu.